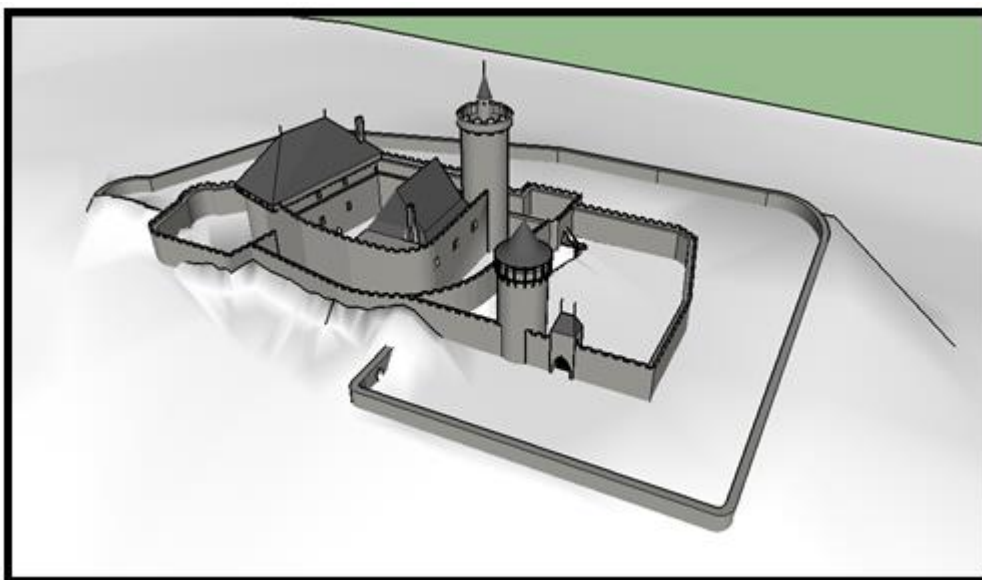

GYMNÁZIUM PŘÍRODNÍ ŠKOLA, O.P.S.
EXPEDICE ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ 2016

VIZUALIZACE A DOKUMENTACE ZŘÍCENIN HRADŮ ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ

Štěpán Řehák, Martin Kekrt, Tereza Koubková, Vincent Didunyk, Daniel Řehák,
Kryštof Zapletal, Julie Kadlecová, Simon Chvosta, Františka Ekrťová,
Štěpána Samková, Tomáš Kudláček
Vedoucí práce: Richard Sladký

OBSAH

Úvod a cíle	1
Postup práce	2
Vizualizace.....	2
Krátkometrážní snímek.....	3
Po stopách hradů	4
Věže	5
Hrady.....	6
Kostomlaty.....	6
Košťálov	7
Oltářík	8
Opárno.....	9
Ostrý.....	10
Skalka.....	11
Závěr	12
Použitá literatura	13
Přílohy.....	1

ÚVOD A CÍLE

Na letošní expedici jsme zamířili do Českého středohoří, zalesněné pahorkaté oblasti s bohatou historií napříč všemi staletími. Místní krajina nabízí mnoho různorodých témat počínaje přírodovědnými až po sociologické věnující se hornickým fenoménem. Kromě toho zde můžeme narazit na tzv. Zlatou stezku Zemí hradů, která spojuje pozůstatky hradů, kterých je v této oblasti opravdu požehnaně.

Právě proto nás napadlo, že bychom se mohli věnovat právě hradům. Díky složení naší skupiny, kde se sešli lidé se zájmem jak o historii, dokumentaci, tak i práci v grafickém programu, jsme dospěli k záměru naší expediční práce. Vytyčili jsme si následující cíle:

- I. Dokumentace současného stavu hradů – přesněji řečeno zřícenin, tedy hradišť¹. Pro zachycení nynější podoby jsme se rozhodli použít formu fotografickou i grafickou².
- II. Vytvořit hmotový model podoby hradu v příslušném časovém období.
- III. Postihnout stručně historii, která bude mít formu krátkého textu, který stručně popíše stěžejní okamžiky osudu hradu. Text doplnit o stručný popis současného stavu.
- IV. V neposlední řadě jsme se rozhodli natočit krátkometrážní dokumentační snímek o námi vybraných hradech.

Na základě výše zmíněných cílů jsme se rozhodli navštívit tyto hrady:
Kostomlaty, Košťálov, Oltářík, Opárno, Ostrý, Skalka

Na závěr úvodu bychom vám rádi předestřeli strukturu naší závěrečné zprávy: v první části se budeme věnovat postupu práce a metodice. Po ní naváže teoretická část zabývající se vývoji hradů u nás, jejich typům a důležitým stavebním prvkům. Ve třetí části představíme námi navštívené hrady jak jejich historii, současný stav tak i hmotové rekonstrukce a další dokumentaci. V závěru shrneme naše poznatky.

¹ Hradiště = místo z období neolitu a raného středověku. Jedná se o předchůdce hradů a měst

² Specifikováno v kapitole postup práce

POSTUP PRÁCE

Naší práci jsme si rozdělili do tří fází. První fáze probíhala již v Praze. Během té jsme sbírali potřebné materiály pro výzkum v terénu, byly to především mapové podklady a informace vztahující se k historii jednotlivých hradů. Ve druhé fázi již probíhala samotná práce v terénu. Během ní jsme sbírali podklady a materiály pro vytváření vizualizací. Zároveň probíhalo natáčení našeho dokumentárního filmu. V poslední fázi jsme zpracovávali nasbírané materiály, stříhali film, zpracovávali 3D modely hradů, dotahovali kresby a dopisovali závěrečnou zprávu.

VIZUALIZACE

Než jsme přikročili k samotnému vytváření modelů, sbírali jsme materiály v terénu. To obnášelo dokumentaci nejen zříceniny, ale i jejího okolí.

Hrad jsme dokumentovali prostřednictvím fotografií a kreseb (přílohy 1-12, 20). Zaměřili jsme se jak na detaily, aby naše modely byly co nejpřesnější, tak i na celkové pohledy na hrad, abychom pak při modelování měli z čeho vycházet. Nejdůležitější věcí však bylo pečlivé měření rozměrů pozůstatků hradu. Tyto hodnoty jsme poté zaznamenávali do půdorysů hradu, které jsme si již předem vyhledali v odborné literatuře. S těmito podklady jsme poté pracovali při vytváření vizualizace hradu.

Abychom však mohli začít, museli jsme mít grafický program k vytváření modelů. My jsme používali program Google SketchUp a to proto, že je volně dostupný na internetu a ve srovnání s jinými grafickými programy není uživatelsky náročný. Tento program jsme si dopředu obstarali již v Praze během přípravného týdne.

Po návratu na základnu jsme nasbírané materiály roztřídily a začali jsme samotným modelováním hradu. Nejprve jsme se pustili do modelování hradu tak, jak vypadá v současnosti. K vytváření modelů jsme použili kresby a půdorysy vytvořené v předešlých průzkumech. Tyto kresby a půdorysy jsme dohledávali na internetu nebo v encyklopediích o českých hradech³. Při vytváření modelů jsme nesměli zapomínat na tehdy používané architektonické prvky.

Aby se naše pozdější vizualizace nevznášela ve vzduchu, rozhodli jsme se, že vytvoříme i model terénu (příloha 19), do kterého poté model hradu zasadíme. Proto jsme během práce v terénu potřebovali zdokumentovat i okolí každého hradu. To jsme opět dělali prostřednictvím fotografií a kreseb. Především jsme se zaměřili na výrazné a velké části okolí

³DURDÍK, Tomáš. Ilustrovaná encyklopedie českých hradů: Severní Čechy. 3., opr. vyd. Praha, 2009. ISBN 978-80-7277-402-9.

HEBER, František Alexander. České hrady, zámky a tvrze: druhý díl severní Čechy. Vyd. 1. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-720-3791-9.

SEDLÁČEK, August. Hrady, zámky a tvrze království českého: Litoměřicko a Žatecko. 3. nezm. vyd. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-720-3094-9.

hradu – skály, příkopy či strmé svahy. Ostatní části terénu jsme poté dodělali pomocí programu Google Earth.

Nakonec jsme sesadili hrad s příslušným terénem a vytvořili jsme krátké animace, které jsme poté začlenili do našeho krátkého filmu.

KRÁTKOMETRÁŽNÍ SNÍMEK

Tvorba našeho krátkého dokumentačního filmu, byla stejně jako práce na vizualizacích, rozdělena do tří částí.

PŘÍPRAVA

V první části, kterou proběhla již během příprav v Praze, jsme si vytvořili velmi stručný scénář a storyboard. Podle něj jsme poté v druhé fázi již natáčeli v terénu.

NATÁČENÍ

Samotné natáčení probíhalo až v terénu. Na každém hradě jsme si vybrali vizuálně atraktivní místo bez velkého množství rušivých elementů. Na tomto místě jsme poté natočili krátký záběr, ve kterém jsme stručně představili historii hradu. Dále jsme pak na zřícenině vybrali zajímavé pozůstatky původní stavby. U těch jsme natočili záběry, ve kterých jsme popsali, z čeho pravděpodobně pozůstatky jsou. Nakonec jsme natočili nějaké ilustrační záběry (příloha 21), kterými je film prokládán. Během čtrnácti dnů práce v terénu jsme natočili něco okolo čtyř hodin záběrů.

POSTPRODUKCE

Tento poslední krok spočíval ve střihání samotného filmu, upravování zvuku, dotáčení několika záběrů a přidávání animací s vizualizacemi. Nejdříve jsme nahrubo sesadili natočené záběry tak, jak měli jít za sebou. Ty jsme poté nahrubo sestříhali. Na některých místech jsme poté části záběrů nahradili fotografiemi a přidali jsme animace vizualizací a mluvený komentář, který jsme během postprodukce nahráli. Následně jsme doladili detaily a přidali jsme hudbu. Na závěr jsme náš dokumentární film vyexportovali.

PO STOPÁCH HRADŮ

Pojďme se podívat na reliéf Českého Středohoří - jeho krajina je impozantně členěna mezi kopce a údolí. Nás však nezajímala krajina jako taková, ale zbytky hradů, které zde byly postaveny, právě díky členitosti místního terénu.

České Středohoří je známé právě i díky svým hradům, které zde byly před staletími vystavěny. Když vystoupáte na takový běžný hrad, tak vás tam u vchodu čeká informační tabule, kde se dozvíte každý detail, a v tom nejlepším případě se v hradních útrokách schovává třeba i nějaká expozice. Ne všechny hrady měly to štěstí, aby jejich majitel byl dostatečně při penězích či tužbě pro jeho údržbu, protože to bylo finančně náročné, a později i docela nevýhodné, protože hrady byly situovány převážně na těžko dostupných vrcholcích kopců a mnoho majitelů se raději uchylovalo do pohodlnějších a modernějších staveb, které si vystavěli dole pod kopcem. Takové hrady čekal bohužel pouze jediný osud, a to pozvolna podléhat zubu času a nechat se jím otesávat až na úplné základy. Povědomí o historii hradu se v lidské paměti bortilo stejně rychle, jako jeho zdi, takže se nám do dnešní doby zachovalo naprosté minimum zmínek, mnohdy ani to ne.

VĚŽE

Věž je stavba libovolného půdorysu, jejíž výška několikanásobně přesahuje další rozměry. V naprosté většině případů je její vnitřek dutý, podle účelu libovolně dělený a vybavený. S ohledem na funkce věže je dělíme na hlavní a ostatní. Hlavní věž od ostatních odlišuje dominantní polohou v rámci hradu a to že, ve většině případů měla sloužit jako poslední útočiště obránců. Hlavní věž čistě obraného charakteru se nazývá bergfrit, obytná věž zase donjon. Z ostatních věží jsou známé věže hradební zpevňující úseky opevnění či tvořící součást aktivního obranného systému jako věže flankovací nebo bateriové.

BATERIOVÁ VĚŽ

Prvek pozdně gotických dělostřeleckých opevnění umožňující aktivní dělostřeleckou obranu. Věž se silnými zdmi, nejčastěji okruhová či polokruhová. Může tvořit jak hlavní obrané stavby, tak může fungovat v kombinaci s jinými články

BERGFRIT

Útočná, v Čechách nejčastěji okruhová, vzácněji čtverhranná hlavní věž. Z obranných důvodů byla přístupná po můstku v úrovni prvního patra. V případě nouze představovala pro obyvatele hradu možnost posledního útočiště a být zcela samostatně bráněná. Proto v úrovni přízemí nebyli žádné otvory. Její temné většinou pouze otvorem ve stropě přístupné přízemí sloužilo jako vězení nebo prostor ke skladování zásob. Když se neválčilo, byla tato věž neobývaná, a proto její interiér nebyl k tomuto účelu vybaven.

DONJON

V Čechách nejčastěji čtverhranná, obytná věž. Její rozlehlé vnitřní prostory osvětlují okna se sedátky ve výklencích. Věž byla vybavená otopným zařízením (např. krby) a prevéty. S donjonem se setkáme u královské hradní architektury již od jejích počátků.

FLANKOVACÍ VĚŽ

Věž určená k flankování (tj. boční střelba). S nejstaršími flankovacími věžemi se setkáváme už ve 13. století kde tvoří systém umožňující aktivní obranu. Ve 14. století již netvoří systém a jsou používány spíše ojediněle. Jejich výhody byly doceněny až s rozvojem palných zbraní v 15. století, kdy se však ukázalo, že pro dělostřelecké flankování jsou většinou výhodnější jiné typy obraných článků.

MÁSELNICE

Typ okruhové věže, která má nad silnější spodní částí užší nástavbu lemovanou ochozem. Název je odvozen od podoby siluety se zařízením na výrobu másla. V Čechách je tato věž poměrně vzácná.

VODNÍ VĚŽ

Tato věž neobsahovala studnu, ale sloužila přímo k získávání vody z přilehlého vodního toku či plochy.

HRADY

KOSTOMLATY

Hrad byl založen po roce 1300 pány z Rýzmburka. První písemná zmínka o hradu pochází z roku 1330, kdy ho Boreš z Oseka prodal Chotěborovi z Jenštejna. Hrad byl v té době manstvím hradu Rýzmburka. Po dvou rocích ho Chotěbor prodal markraběti moravskému, pozdějšímu českému králi Karlovi IV. Někdy během 14. století Karel IV. udělil hrad v léno pánům ze Žertonína.

Hrad disponoval dvoudílnou dispozicí. Jádro první části hradu obsahovalo nejen okrouhlý bergfrit, ale i dva rovnoběžné paláce. Štíhlý bergfrit byl zakončen u nás neobvyklou užší nástavbou, okolo níž obíhá ochoz. Jde tedy o věž typu máselnice. Celé jádro obtáčí parkán, k němuž se připojuje ohrazení předhradí, jehož půdorys má tvar lichoběžníku. Do předhradí, které je na západ od jádra hradu, se vcházelo drobnou, dovnitř otevřenou čtverhrannou věží druhé brány, kterou z boku zajišťovala nevelká okrouhlá hradební věž s čtverhranným interiérem. Tuto štíhlou stavbu zakončovalo podsebití vysazené na konzolách. Předhradí také opevňovala parkánová hradba. Její součástí byla i první kulisová hradba.

Když vcházíme do předhradí, jako první uvidíme velkou, asi tří metrovou bránu, která má obloukový tvar. Poté si všimneme budovy bývalého hostince z 19. století. Na levé straně se rozkládá asi metr vysoká zídka. V dálce za ní spatříme vysokou zeď, ve které jsou tři okna. Zeď se napojuje na věž, která měří asi 25 metrů. Za zdí se rozkládá nádvoří se schody do věže.

KOŠŤÁLOV

Námi třetím navštíveným hradem byl hrad Košťálov. Košťálov je zřícenina hradu donjonového typu ze 14. století asi 2 km severně od města Třebenice. Stojí na vrchu Košťálu (481 m n. m.), který patří do západní poloviny Českého středohoří. Tento hrad je jednou z dominant Českého středohoří.

První zmínky o tomto hradu pochází z roku 1372. Jeho stavební podoba umožňuje uvažovat o vzniku stavby v 1. polovině 14. století. Stavebník Košťálova ani první majitelé nejsou známí. „Soudobý kronikář Beneš Krabice z Vejtmile vypráví historku o tom, jak do hradu udeřil blesk a purkrabímu Aleši mladšímu ze Slavětína a jeho manželce upálil špičky střevíců. Aleš se v pramenech v souvislosti s Košťálovem uvádí ještě v letech 1278 a 1380. V prvním případě to je spojené s jeho uvalením do kletby kvůli sporu s duchovním⁴.“ Protože Aleš byl na hradě pouze purkrabím, hrad mu nepatřil a spravoval ho pro někoho jiného. Bohužel pár písemných pramenů chybí, takže se v literatuře o majitelích Košťálova objevují pouze spekulace, které jeho založení dávají do souvislosti s rody Zajíců z Hazmburka, Kaplířů ze Sulevic a ze Slavětína. Autor prvního soupisu českých hradů František Alexandr Heber byl přesvědčený, že Košťálov byl královského založení, což je vzhledem k majetkové struktuře okolních panství nepravděpodobné.

Další zpráva o hradu pochází až z doby husitských válek. Sedláček píše, že v roce 1422 tábořilo pod hradem husitské vojsko. Protože se o rok později uvádí jako majitel blízkých Třebenic a okolních vesnic Jan Kaplíř, lze předpokládat, že byl i pánem Košťálova.

Ještě roku 1486 měl hrad charakter panského rezidenčního sídla. „Tehdy si Košťálov rozdělili tři bratři Kaplířové: nejstarší Zdislav sídlil v paláci horního hradu, Dobeš a Jan každý v samostatném domě v dolním hradě. V rodině Kaplířů zůstal hrad až do roku 1609, kdy ho získal Adam ze Vchynic⁵.“ V té době ale už hrad dávno nebyl obývaný.

„Hlavní obranou i obytnou stavbou hradu byla obytná věž, obtočená parkánem a umístěná na vrcholu kopce. Nyní zde zbyli pouze nepatrné reliktů zástavby i ohrazení⁶.“

⁴ Košťálov (hrad okres Litoměřice). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-06-24]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%A1%C5%A5%C3%A1lov_\(hrad,_okres_Litom%C4%9B%C5%99ice\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%A1%C5%A5%C3%A1lov_(hrad,_okres_Litom%C4%9B%C5%99ice))

⁵ Košťálov (hrad okres Litoměřice). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-06-24]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%A1%C5%A5%C3%A1lov_\(hrad,_okres_Litom%C4%9B%C5%99ice\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%A1%C5%A5%C3%A1lov_(hrad,_okres_Litom%C4%9B%C5%99ice))

⁶ Encyklopedie českých hradů. DURDÍK, Tomáš, Vlastimil DURDÍK, Petr CHOTĚBOR a Jaroslav T. Encyklopedie českých hradů. 3. Praha: Libri, 2005, 144. ISBN 80-7277-274-0.

OLTÁŘÍK

Jedním z hradů, který jsme navštívili, byl Oltářík, později nazýván též Hrádek, stojící nad vsí Děkovkou. Jeho zakladatelem byl Jakoubek z Vřesovic, jeden z hejtmanů husitských vojsk, který mimo jiné dobyl další sídlo, které jsme zkoumali – hrad Kostomlaty. Jakoubek nechal Oltářík vystavět roku 1426.

V té době byl kališnickým opěrným bodem v boji proti Západočeskému landfrýdu a katolickým pánům na severu Čech.

Hrad byl nejspíše velmi špatně přístupný útočníkům. Na vrcholu strmého čedičového skalního útvaru navíc nebylo mnoho místa a tak i svou velikostí a komfortem přestal časem vyhovovat potřebám renesančního člověka a tak pouhých 127 let po svém založení, r. 1553, je uváděn jako pustý.

Do dneška se dochovaly zbytky stěn obytné věže, jejíž půdorys má tvar lichoběžníku, s dvěma zaoblenými nárožími. V těchto stěnách se dochovaly i draze nasvědčující tomu, že zhruba uprostřed zříceniny stál sloup podpírající trámy stropu. Narazili jsme také na hrany oken. Nejvíce zachovalý byl dveřní otvor, ke kterému byly nedávno dostaveny dřevěné schůdky kvůli lepší dostupnosti. Donjon byl nejspíše hlavní částí hradu. Opevnění se nedochovalo, dá se tedy předpokládat, že bylo dřevěné. Hospodářské budovy byly mimo hradní zástavbu.

OPÁRNO

Zříceniny hradu nad stejnojmennou vsí u Lovosic.

Hrad si nechal postavit Smil z Vchynic a to v první polovině 14. století. Hrad ale přestal svým majitelům vyhovovat s příchodem renesančního způsobu života a stejně jako mnoho dalších, nedlouho po začátku 16. století zpustl.

Hrad samozřejmě obsahoval nezbytné předhradí, na kterém stály především, hospodářské budovy. Hlavním obranným prvkem hradního jádra byla plášťová hradba, která se dochovala i se zbytky původního průběžného ochozu. K hradbě se zevnitř připojovaly minimálně dvě nejen obytné budovy. Z paláce je nyní k vidění pouze palácové sklepení, ale našli jsme i stopy dřevěných zdí, jenž oddělovaly místnosti paláce ve vyšších patrech.

Opárno je klasickou ukázkou hradu s plášťovou hradbou.

Když projdeme kolem informační tabule a dojdeme nakonec úzké stezky vedoucí skrze křoví, ocitneme se na místě mezi dvěma rozpadlými hradbami, kde bývala někdejší brána.

Projdeme-li dále do zříceniny, ocitneme se tam, kde kdysi pravděpodobně bývalo nádvoří.

Na levé straně můžeme vidět pozůstatky hradby ztrácející se za kopřivami. Doprava pak po obou stranách dále vedou další polorozpadlé kusy hradeb, které se na konci sbíhají do půlkruhu. Půjdeme-li dále do útrob zříceniny, narazíme cestou na krátké schody. Když po schodech sejdem dolů, narazíme na vchod do tehdejšího sklepení hradu, ze kterého se dnes dochovala jen zasypaná pětimetrová chodba. Pokud budeme dále pokračovat podél hradeb, nenarazíme již na nic jiného, než na rozpadlé kusy zdi a občas nějaké pozůstatky draží. Jedinou zajímavostí na části hradby nad vchodem do sklepení. Na této části zdi jsou patrné pozůstatky po dřevěných trámech. Z toho můžeme usoudit, že zde dříve pravděpodobně stála nějaká budova.

OSTRÝ

Ostrý, jinak zvaný též Šarfenštejn⁷ je nejvýše položeným z námi navštívených hradů. Leží na úzkém čedičovém vrchu obtékaném Ploučnicí jihovýchodně od Benešova.

Založen byl ve druhé polovině 13. století příslušníky rodu Markvarticů. Po bitvě na Moravském poli byl majetkem královské komory a měl být zastaven Otovi Braniborskému. To se naštěstí nestalo, císař Rudolf smlouvu zrušil a o pět dní později hrad král Václav daroval Janovi z Michalovic za to, že se vzdal svých nároků na Děčín⁸. Pozdějšími majiteli se v 15. století stali potomci další větve Markvartického rodu Vartemberkové. Roku 1445⁹ byl v období válek s lužickým Šestiměstím dobyt a vypálen¹⁰, ačkoli jeho umístění ho činí na první pohled nedobytným. Poté se z panského sídla stal jeden ze statků rodu a na samém počátku 16. století byl hrad již pustý.

V čele drobného pětiúhelného jádra za zcela zaniklým palácem pravděpodobně stál okrouhlý bergfrit.

V současné době nezbylo z hradu mnoho, po průchodu bývalou hradní bránou jsme narazili na skalní útvary, jež z části tvoří hradní zdi. Po důkladnějším průzkumu jsme našli zbytky věže a sklepení.

Zřícenina hradu Ostrý je zajímavá nejen svou polohou a okolím, ale i nádherným výhledem na nepříliš vzdálené hrady Hazmburk, Skalku, Košťálov a Oltářík.

⁷ *České hrady, zámky a tvrze*. HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze: druhý díl-severní Čechy*. 1. Praha: Argo, 2006, 261. ISBN 80-7203-791-9.

⁸ *Hrady, zámky a tvrze království českého*. SEDLÁČEK, Dr. August. Praha: Argo, 276.

⁹ *České hrady, zámky a tvrze*. HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze: druhý díl-severní Čechy*. 1. Praha: Argo, 2006, 261. ISBN 80-7203-791-9.

¹⁰ *České hrady, zámky a tvrze*. HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze: druhý díl-severní Čechy*. 1. Praha: Argo, 2006, 261. ISBN 80-7203-791-9.

SKALKKA

Prakticky jediným námi zkoumaným hradem, který stojí více méně v údolí, je právě Skalka. Stojí mezi obcí Vlastislav a Skalka v sousedství novějšího barokního zámku, který byl postaven ve druhé polovině 17. století Hrzány z Harasova. Již z dálky je vidět starý bergfrit.

První zmínka o Skalce pochází z 1357¹¹. Od roku 1414¹² byl ve vlastnictví Hanuše ze Sulevic a díky němu se stejně jako většina tohoto kraje držela strany, která podporovala přijímání pod jednou. Sídlo drželi do roku 1522¹³, kdy se přes vdavek jediné dcery pana Jindřicha Skaleckého a Markéty z Vchynic dostalo do rukou Jiřího Vrše ze Sadlna, jehož manželkou byla Anna ze Sulevic. Po manželově smrti se Sulevicové stali poručníky Anniných nedospělých dětí. Avšak vidouce, že Skalku neudrží, prodali ji roku 1540¹⁴ Janu z Vřesovic, ovšem za čtyři roky se Skalka vrací zpět do rukou Kaplíře ze Sulevic. O pouhých čtrnáct let později, roku 1578¹⁵, přešlo vlastnictví na Hrzány z Harasova díky sňatku. Tehdy snad hrad přestal být šlechtickým sídlem, ale totální zánik mu přinesl až rok 1639¹⁶, kdy ho během třicetileté války vypálili Švédové. Navzdory tomu byl znovu obnoven, i když v novodobější barokní podobě svými dosavadními majiteli Hrzány z Harasova.

Skalka je ukázkou základní varianty hradu bergfritového typu. Nepravidelně okrouhlá obranná věž vystavěná z opuky byla tedy zřejmě dominantou hradu a je i dnes nejvýraznějším a nejzachovalejším prvkem původní části objektu. Ve své spodní části sloužila i jako vězení, předpokládá se to kvůli vyškrabaným vzkazům vězněných delikventů ve spodní části interiéru a až do roku 1615¹⁷. U vstupu do předhradí se dochovaly zbytky zdiva brány. Samo předhradí bylo nejspíše situováno tehdy běžným způsobem před jádrem samotného hradu, oddělené od něj bylo menším příkopem vyhloubeným ve skále a v novověku byl využíván jako zahrada. Zbyly z něj ovšem už jen nevelké kusy obvodových hradeb. Palác stával nejspíše na o něco nižší plošince situované severovýchodně od bergfritu, z důvodu nevyužití paláce byl materiál z něho použit na stavbu dvoukřídlého barokního zámku.

¹¹ *Hrady, zámky a tvrze království českého*. SEDLÁČEK, Dr. August. Praha: Argo, 276.

¹² *Hrady, zámky a tvrze království českého*. SEDLÁČEK, Dr. August. Praha: Argo, 276.

¹³ *Hrady, zámky a tvrze království českého*. SEDLÁČEK, Dr. August. Praha: Argo, 276.

¹⁴ *Hrady, zámky a tvrze království českého*. SEDLÁČEK, Dr. August. Praha: Argo, 276.

¹⁵ Encyklopedie českých hradů. DURDÍK, Tomáš, Vladimír DURDÍK, Pavel T. Encyklopedie českých hradů. ISBN

¹⁶ *České hrady, zámky a tvrze*. HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze: druhý díl-severní Čechy*. 1. Praha: Argo, 2006, 261. ISBN 80-7203-791-9.

¹⁷ *Hrady, zámky a tvrze království českého*. SEDLÁČEK, Dr. August. Praha: Argo, 276.

ZÁVĚR

Celkem jsme zvládli zpracovat celkem 6 hradů. U každého provedli průzkum lokality. Ten spočíval ve dvou fázích, terénní a zpracovací.

V terénní fázi jsme hrad kreslili, fotili a měřili. U hradů jsme fotili detaily, které byly následně použity k vytváření 3D modelů. Kreslili jsme celkové pohledy i detaily. Celkem bylo nafoceno přes 700 fotografií a nakresleno 19 obrázků, z toho 8 celkových pohledů a 11 detailů. Během terénní části bylo také natočeno více jak 4 hodiny záběrů pro dokumentační snímek.

Při zpracování jsme o každém hradě napsali článek s historickými fakty, architektonickým popisem a současným stavem. Taktéž jsme na programu Google SchetUp vymodelovali pravděpodobnou podobu hradu, v době jeho fungování, celkem tedy vzniklo 6 modelů.

Natočili jsme čtyřminutový dokumentární film o vybraných hradech Českého středohoří, který je dostupný v archivu školy a na YouTube ¹⁸

Celá expediční práce byla zdařilá a probíhala v dobrém rozpoložení. Zcela nepochybně jsou zde věci, které by se příště dali udělat lépe, ale platí to i obráceně. Spoustu věcí se nám dařilo dělat samo od sebe a tím pádem všechno klapalo.

Všichni jsme si z této expedice něco odnesli. Ať už to jsou zkušenosti, informace nebo dobré vzpomínky. Všichni jsme se něco naučili a nakonec i naše úsilí a práce vyplodili ovoce.

Celkově bych expedici zhodnotil jako převážně povedenou, s dobrým vedením i kolektivem.

Nicméně, tohle všechno se odrazilo v naší práci. Tím pádem expedice splnila svůj účel a přinesla něco nám a snad i čtenářům.

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=11k0KfoTLvc>
<http://www.archiv.prirodniskola.cz/expedice/ceske-stredohori-2016.html>

POUŽITÁ LITERATURA

DURDÍK, Tomáš. *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů: Severní Čechy*. 3., opr. vyd. Praha, 2009. ISBN 978-80-7277-402-9.

HEBER, František Alexander. *České hrady, zámky a tvrze: druhý díl severní Čechy*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-720-3791-9.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého: Litoměřicko a Žatecko*. 3. nezm. vyd. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-720-3094-9.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – hrad Kostomlaty

Příloha č. 2 – hrad Kostomlaty

Příloha č. 3 – hrad Košťálov

Příloha č. 4 – hrad Košťálov

Příloha č. 5 – hrad Oltářík

Příloha č. 6 – hrad Oltářík

Příloha č. 7 – hrad Oparno

Příloha č. 8 – hrad Oparno

Příloha č. 9 – hrad Ostrý

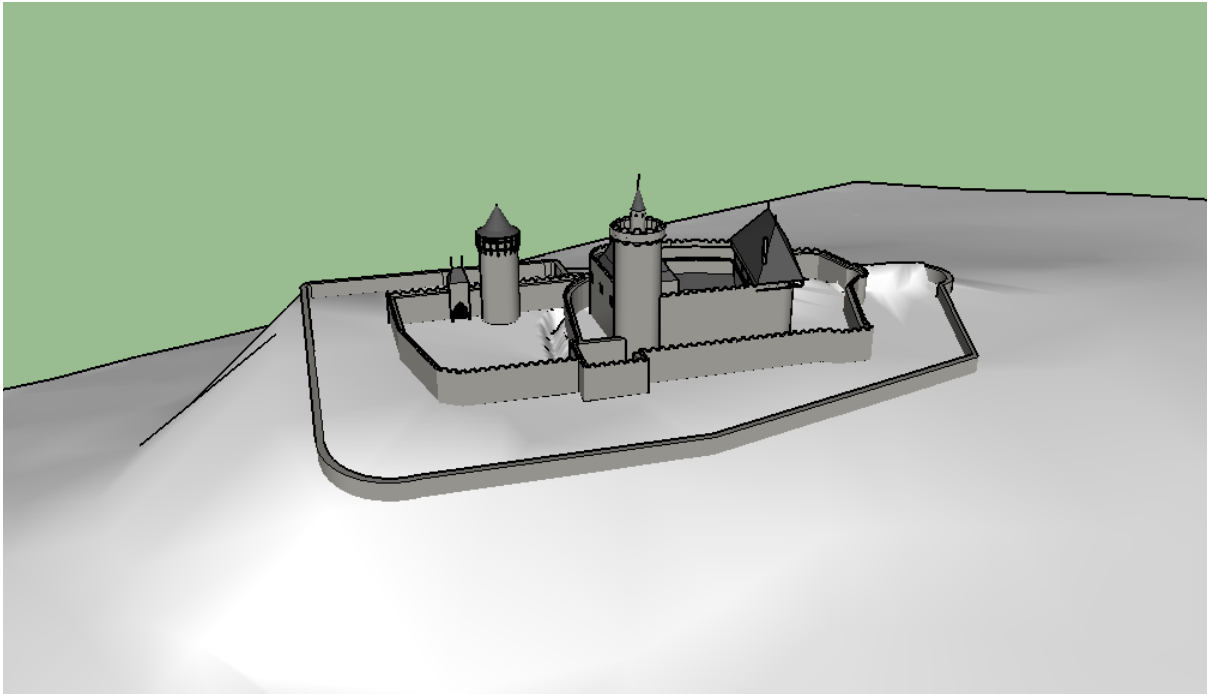
Příloha č. 10 – hrad Ostrý

Příloha č. 11 – hrad Skalka

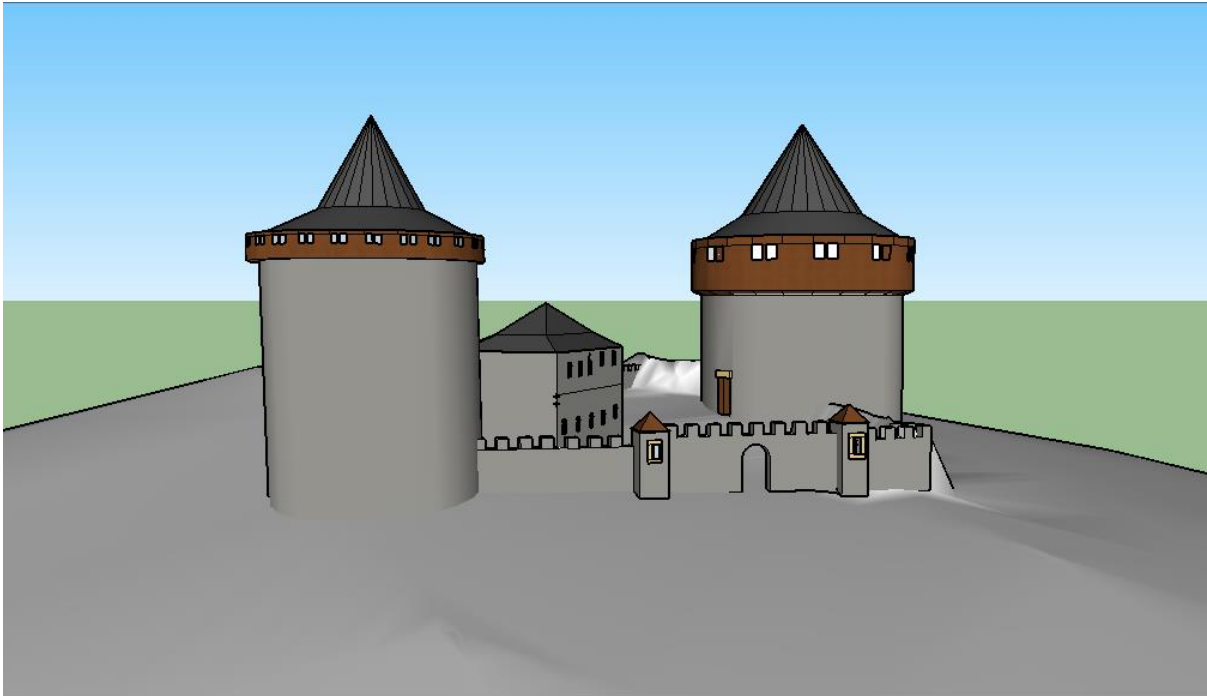
Příloha č. 12 – hrad Skalka

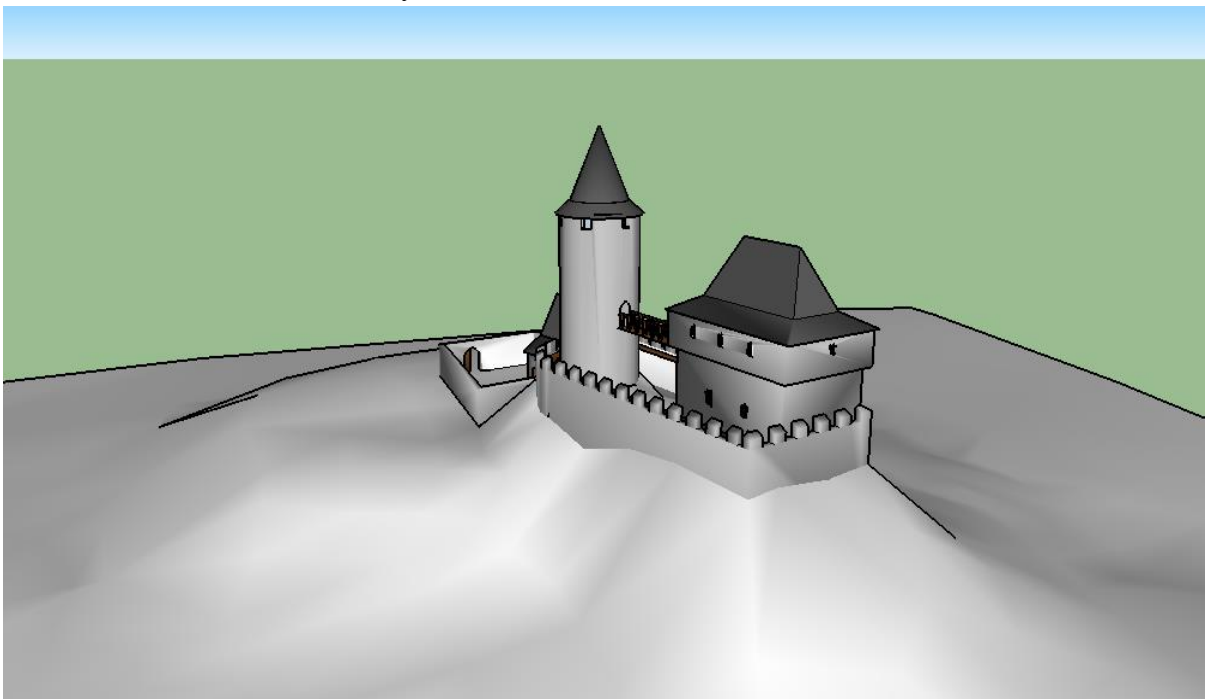
Příloha č. 13 – vizualizace Kostomlaty

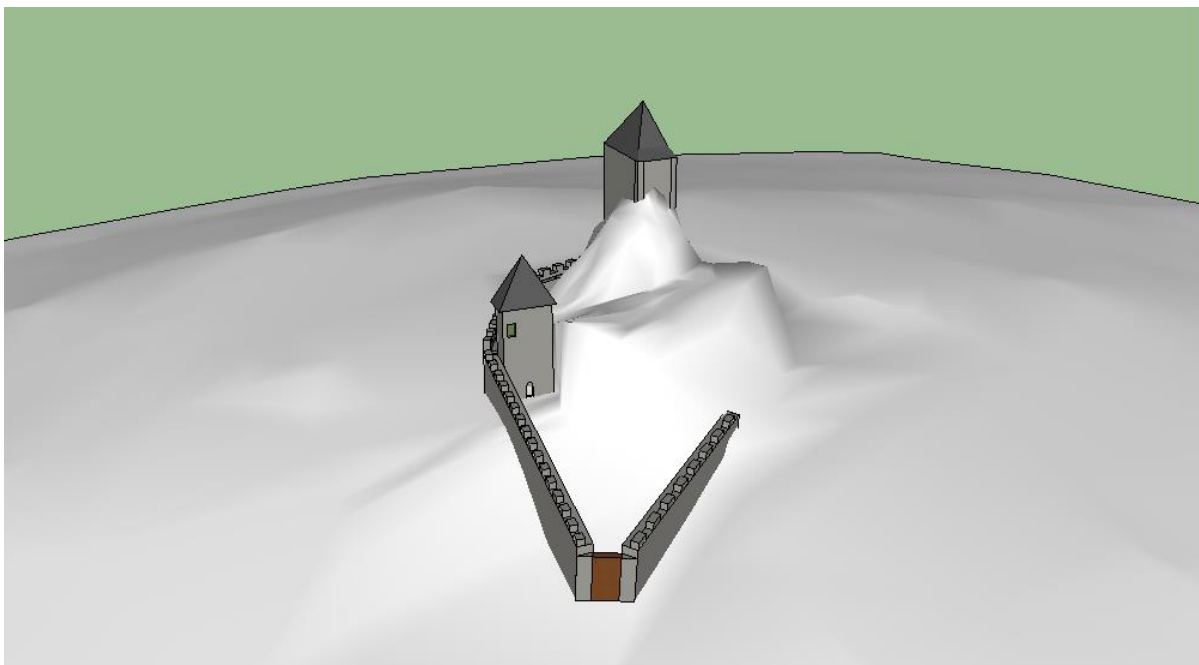
Příloha č. 14 – vizualizace Košťálov

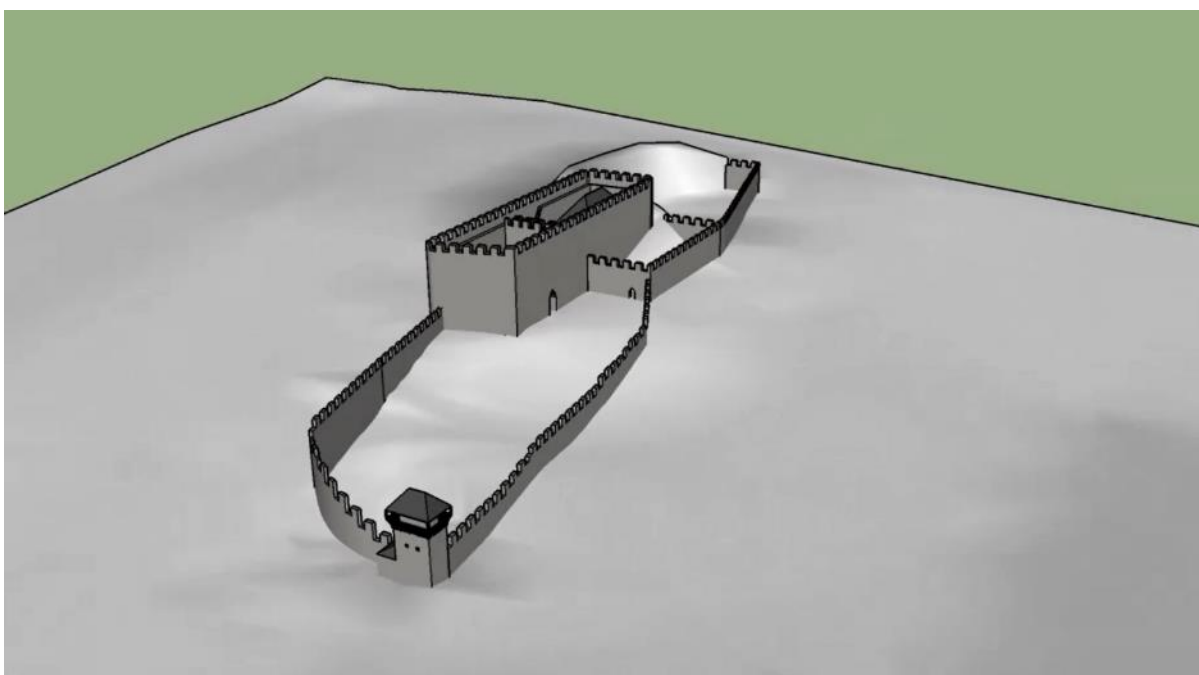
Příloha č. 15 – vizualizace Ostrý

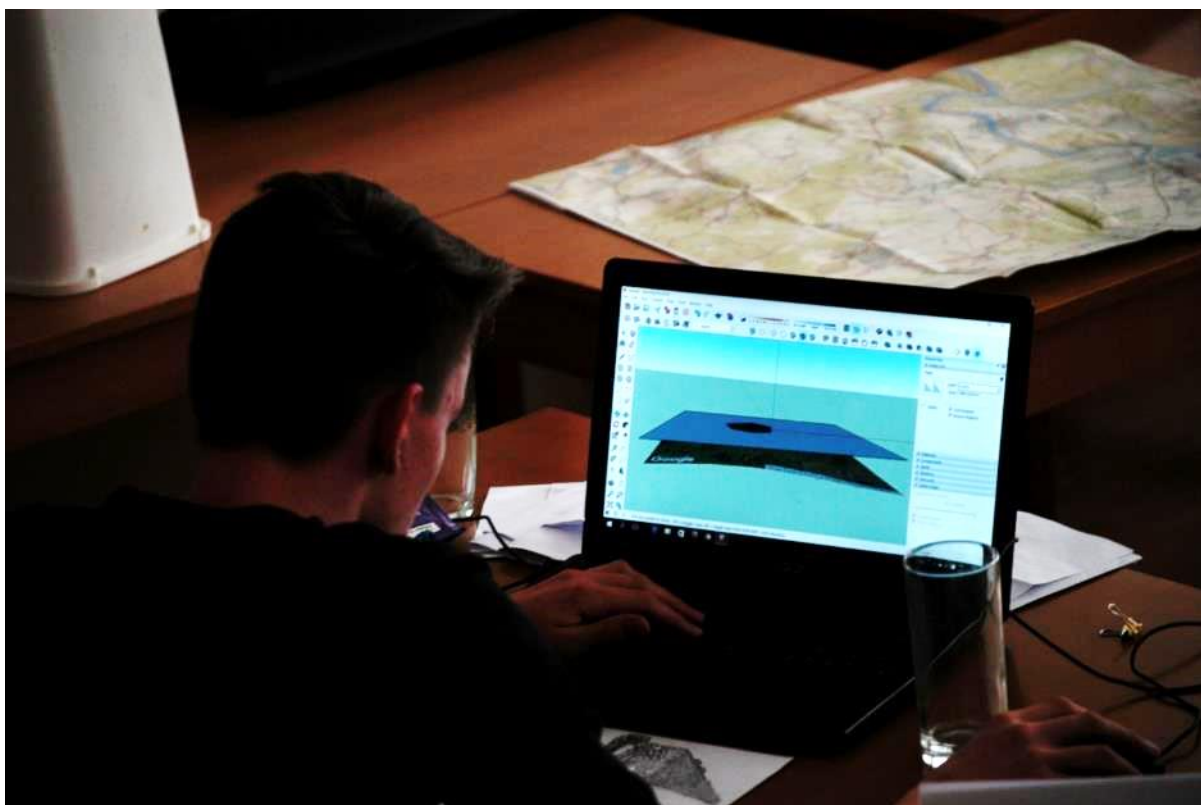
Příloha č. 16 – vizualizace Skalka

Příloha č. 17 – vizualizace Oltářík

Příloha č. 18 – vizualizace Oparno

Příloha č. 19 – vytváření terénu v programu SketchUp

Příloha č. 20 – kreslení v terénu

Příloha č. 21 – natáčení